

Iz diskusije na 17. rednem občnem zboru SPZ

V današnji številki objavljamo daljše izvečke iz magnetofonske registracije razprave na 17. rednem občnem zboru Slovenske prosvetne zveze, ki je bil preteklo nedeljo, 11. t.m., v mali dvorani Kulturnega doma. Z objavo bistvenih delov razprave želimo podati čimbolj nazorno sliko tega pomembnega družbenega obdobja zboru dveh dosežanih sredstev ljudsko-prosvetnih organizacij, Slovenske prosvetne zveze in Slovensko-hrvaške ljudske prosvete, v eno samo osrednjo prosvetno zvezo — sliko mnenj in stališč, ki so bila očisti izjeto kritična in polemična, ki pa so vendarle odražala iskrenost prizadevanj za okrepitev kulturno-prosvetnega življenja in s tem narodnoobrambnih prizadevanj med Slovenci na Tržaškem, Gorškem in v Benici Sloveniji.

Osnova za razpravo je bilo poročilo tajništva SPZ, ki so ga posamezna društva prejela v pred časom, da so se njihovi delegati lahko za razpravo pripravili. Poročilo tajništva je bilo sestavljeno bolj v obliki tez kot pa v obliki izčrpnega prikaza opravljenega dela, kar je dalo diskutantom možnost, da so lahko sami podrobneje posegli na razna področja in podrobneje razčlenili razna vprašanja.

V poročilu je najprej govor o opravljenem delu nato pa o nekaterih sklopih zadnjega občnega zbora pred dvanajsetimi letoma v Nabrežini, med katerimi je bil najpomembnejši sklep, da se občnemu zboru poveri naloga, da izvede formalno in strukturno združenje s Slovensko-hrvaško ljudsko prosveto.

Diskusija je vsa ta vprašanja razčlenila, pri čemer je bilo prav vprašanje združenja med SPZ in SHLP rdeča nit celotnega občnega zbora.

Antek Terčon PD Igo Gruden Nabrežina

Obdobje p.d. Igo Gruden je pozorno proučil poročilo tajništva SPZ. Poročilo omenja mnogo važnih in zanimivih vprašanj, žal pa ne najdemo v njem niti besede o nekaterih problemih, ki ob blizu zanimajo slovenske kulturno-prosvetne delavce in prosvetna društva v naših krajih.

Omenili bi tu samo dejstvo, da v poročilu ni govora o stikih, sodelovanju, kulturnih izmenjavah, kolikor jih je seveda bilo, s kulturno-prosvetnimi organizacijami osrednje Slovenije. Mislimo namreč, da bi morala SPZ, kot koordinatorsko naša kulturno-prosvetna organizacija, posvetiti temu vprašanju največjo skrb in pozornost, saj je jasno, da je bilo, če in bo naše prosvetno in kulturno delo zelo revno in siromašno, če ne bo povezano s prosveto in kulturo naše matične domovine. Vse, kar lahko v tej zvezi beremo v poročilu, je predvajanje nekaj slovenskih filmov, kar je po našem mnenju odločno premalo. SPZ bi morala vsakega programirati nekoli politično, izmenjav, gostovanj s prosvetnimi organizacijami Slovenije.

O sklepu zadnjega občnega zbora naj se skuša izvečati prosvetno delo v vseh vseh naših občin, je v poročilu rečeno, da ni bilo »vidnejših korakov za uresničitev predloga«. Ne trdimosicer, da ni prosvetno delo v teh vaseh in vasih povsem, vendar moramo glasno povedati, da položaj ni tako tragičen, kot bi kdo mislil. Naše društvo ima do potrebo vedno pred očmi ter si prizadeva, da zajame v svoj krog tudi ljudi iz omenjenih vasi ter je glede tega doseglo določene uspehe. Menimo, da je izven stvarnosti, kdor misli, da je mogoče v vsaki majni vasi imeti danes delavno prosvetno društvo, kot je to bilo nekdanj. Položaj je danes drugačen, ker so na razpolago prometna sredstva, zaradi česar razdalje ninaj skoraj nobene vloge. Težiti moramo, po našem mnenju, ne le v kvanitativni, temveč predvsem v kvalitativni, kar je mogoče doseči le v okviru večjih društev, tako po številu članov, kot po obsegu ozemlja, na katerem društvo deluje.

Zaradi objektivnosti moramo omeniti, da v teh vaseh naše občine kulturno življenje ni povsem mrtvo, saj se marsikateri posamezniki udeležujejo v našem društvu, udeležujejo v Devini kvaliteten moški pevski zbor, v Mavhlinah in drugod delujejo skavti, kar je vsekakor pozitivno za slovensko stvar, čeprav niti zbor niti skavti niso člani SPZ. Mnenja smo, da bi SPZ morala posvetiti pozornost predvsem tistim krajem na Tržaškem, Gorškem in v Benici Sloveniji, kjer ni nobenega prosvetnega delovanja, čeprav je v teh krajih mnogo več Slovencev kot v omenjenih vaseh nabrežinske občine.

Nekaj besed o problemu, ki ga poročilo ima za najvažnejši sklep današnjega občnega zbora. Naj podarimo, da nimamo danes ničesar novega pripomniti k temu, kar je prejšnji odbor gledal tega vprašanja že pisno sporočil SPZ dne 9. III. 1967. Naj torej spomnimo, da se v nabrežinski občini problem združitve s SHLP sploh ne postavlja, ker ta ustanova ni pri nas nikdar delovala. Bili smo in še danes smo mnenja, da ta operacija tudi v splošnem obsegu ni potrebna, kajti, kdor hoče prosvetno delovati, naj se vključi v prosvetne organizacije, ki ne obstajajo samo na papirju, temveč so žive in delujejo. Mislimo namreč, da danes ne moremo govoriti o neki združitvi, kajti združitve se lahko le živi in delavna telesa; priča pa smo tudi »operaciji na vrhu«, ki »baze« t.j. ljudstva prav nič ne zanima. Odkod tudi pomen, da potrjujejo ti operaciji po našem mnenju razlogi in računi, ki niso povsem jasni in ki s pravim ter resnim prosvetnim delom nimajo nič skupnega.

Zato ostajamo do tega predloga kritični. Ker pa nočemo vnašati razdora v SPZ, ker smo in ostanejo v dobri veri in ker so nam pri srcu višje koristi našega ljudstva, ne bomo naredili za sedaj izjeto, da tako imenovane združitve posebej problema. Ostanemo torej v SPZ. Poudarimo pa, da si že se zdaj pridržujemo pravico, da bomo iz SPZ izstopili, če bomo ugotovili, da delovanje novega odbora SPZ ni v skladu z linijo, ki najbolj koristi kulturno-prosvetnemu delovanju našega društva.

Končno naj še pomeni, da ne vidimo razlogov zaradi katerih poročilo tajništva SPZ na dolgo in široko ponavlja izjavo predsednika in tajnika SKGZ. Te izjave smo namreč že vsi brali v dnevnem tisku in drugod in to ne le enkrat. Dalje mislimo, da je jasno, da se

ške in ou drugod k temu kaj rekli, predvsem pa to, če se strinjajo ali ne z združitvijo in če je res, da jih to nič ne zanima.

Tajnik Švab se je nato dotaknil važnosti pogostih sestankov tržaških, gorških in beničkih prosvetnih delavcev za spoznavanje medsebojnega položaja in medsebojnih vprašanj. Pri tem je opozoril, da nas itak že oblasti delijo na tri dele in tri kategorije in da je zato še toliko bolj važno, da smo mi sami toliko bolj povezani. Potem je dejal še nekaj besed o prosvetni prilogi Primorskega dnevnika, za katero bi se morala društva bolj zanimati, nato pa je dejal:

«V poročilu je zapisano, da SPZ ni strankarsko opredeljena. Naša Zveza je napredna, je laična. Na prejšnjem občnem zboru je bilo govora o katoliški prosveti. Mi seveda nismo katoliška prosveta, to je jasno, nismo pa proti katoliški prosveti. Samo ideološko usmerjeni na levo, a zato nismo ne komunisti ne socialisti in kot Zveza ne zastopamo nobene od teh strank. Samo samo laična, ideološko napredno usmerjena prosveta. Mislim, da je potrebno to jasno povedati, kajti večkrat govorimo, da smo za združitev, toda tudi s katoliško prosveto. Ta predlog je padel na zadnjem občnem zboru v Nabrežini, tu smo dobili prvi uradni stik s slovensko prosveto, ki nam je poslala čestitke. Tudi tokrat smo jih povabili, a jih ni tukaj, kar nam je iskreno žal, saj si želimo skupnih prizadevanj in sodelovanja na takih področjih, kjer je to možno. Take možnosti so. Spominimo se samo poslanice predsedniku Saragatu, ki smo jo skupno podpisali. Sedaj, ko imamo prav samo ta tehnično področje, pri koordinaciji predvajanja slovenskih filmov. Priložnosti za sodelovanje moramo in bomo iskali še naprej.»

Edvin Švab je nadaljeval: «Mislim, da je to, kar je navedeno v poročilu tajništva o Slovenski kulturno-gospodarski zvezi, utemeljeno. Če ima prosvetno društvo pravico in dolžnost razpravljati o svoji Zvezi in če ima Zveza pravico in dolžnost spremljati delovanje svojih društev, zakaj ne bi smeli mi govoriti o naši osrednji Zvezi, to je o SKGZ, ki je naša manjšinska organizacija, in zakaj ne bi smela SKGZ razpravljati o naši SPZ in o našem delu? Iz te razprave ne moremo povzeti drugih zaključkov. SKGZ je organizacija, v kateri so združene številne naše osrednje ustanove, od Slovenskega gledališča, Glasbene matice, Studijske knjižnice do Gospodarskega združenja, Kmečke zveze itd. SKGZ je strankarsko neopredeljena, je laična, je manjšinska organizacija, ki so ji pri srcu vprašanja naše bitnosti in mi kot prosvetni delavci, kot ena izmed glavnih članic te Zveze imamo dolžnost, da govorimo o tej Zvezi, o tem, kaj in kako dela in kakšna je njena vloga.»

«Namen našega kulturnega dela je predvsem v utrjevanju narodne zavesti. Za dosedaj tega smotra imamo izredno širko področje. Naša zavest bo tem bolj trdnjena, čim bolj se bomo zavedali naših kulturnih vrednot, če bomo našli kulturo v naša prosvetna društva, če bomo kritično spremljali vpis otrok slovenskih staršev v slovensko šolo, kakor so to dobro opravljali v Nabrežini, v Škedinju in drugod, če bomo kritično spremljali življenje naših otrok in njihovih učiteljev v vrtih in solah, v teh naših vzgojnih ustanovah, če si bomo prizadevali za pomnožitev pomonov Slovenskega gledališča, če bomo gledali tega prosvetna društva sodelovala tako z Zvezo kot z Gledališčem, saj tudi obiskovanje gledališča utrjuje narodno zavest; če povečamo število naročnikov na slovenske časopise, na naš tisk; če stalno pritegujemo v naš krog nove ljudi, ki se ostajajo neangazirani na kulturnem in prosvetnem področju.»

V nadaljevanju se je tajnik Švab zavezal za se bolj sistematično delo za izboljšanje vseh naporov za kulturno razgibanost naših ljudi, za razpravljanje o naših problemih ne samo za okroglimi mizami v mestu, temveč tudi v Boljuncu, v Nabrežini, v Križu itd. Dotaknil se je vprašanja slovenskih primkov, skrbi za spomenike in plošče padlim in zaslužnim Slovincem, vprašanja

Radio Trst A
7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 — Poročila - 7.00 Koledar - 7.30 Jutranja glasba - 11.35 Slov. pesmi - 11.50 Vokalni ansambli - 12.10 Med stojnicami - 12.25 Za vsako- kar nekaj - 13.30 Glasbeno potovanje - 17.00 Duo Russo-Safred - 17.20 Orkestri - 18.00 Ne vse, toda o vsem - 18.15 Umetnost - 18.30 Iz slov. glasbenega življenja - 18.50 Skladbe davnih dob - 19.10 Slov. znanstveni delavci - 19.25 Plošče - 20.00 Sport - 20.35 Gospodarstvo in delo - 20.50 Veseli utrinki - 21.00 Opera glasba - 22.00 Zvočna paleta - 22.45 Jazz.

Trst
12.05 Plošče - 12.25 Tretja stran - 13.15 Juke box - 13.40 Opera glasba.

Koper
7.30, 8.30, 12.30, 14.00, 14.30, 15.30, 16.30, 20.15 — Poročila - 8.15 Jutranja glasba - 9.00 Popevke - 9.30 Valčki - 10.00 Pod senčnikom - 11.00 Orkester - 11.30 Današnji pevci - 12.00 in 13.00 Glasba po želji - 14.15 Popovotvarka - 14.40 Melodije - 15.00 Popularne skladbe - 16.00 Zborovska pesem - 17.00 Kulturni zapiski - 17.30 Pesnik S. Mihelič - 17.45 Odrska glasba - 18.40 Peveci - 19.00 in 20.30 Prenos RL - 20.00 Ansambel Papeti - 23.35 Ritmi.

Nacionalni program
7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 20.00 —

SHLP je naše društvo oddalo na skupnem sestanku 13. marca letos izjavo, iz katere povzemanj samo sledi: «Sprico posebnih razmer, v katerih žamejski Slovenci živimo, razmer, ki se vedno ogrožajo našo narodno bitnost na kulturnem, gospodarskem in političnem področju, pozdravljamo z vsem srcem vsako združenje, tako pa, kakor pozdravljamo samo tisti, ki se zaveda, kam bi nas zamejske Slovence privedlo, če se bo vztrajalo na sedanjem načinu dela, t.j. da hoče vsaka politična frakcija imeti svoje od nikogar odvisne kulturno-prosvetne ustanove in organizacije. Medtem ko pobude za združenje strankarskih zvez pozdravljamo, izrazimo pojasen, da ne bi ta združenje, glede na sedanje sodelovanje na specifično prosvetnem področju v nekaterih krajih temu delovanju škodilo in poživimo vse, da temeljito preverimo morebitne posledice, ki bi nastale z združitvijo dveh zvez, ko na obnem zboru razpravljamo. Na našem konceptu ne sme ostati izven združenja glede na njeno številčnost in dejavnost. Vsaškrna združenje bi pomenila korak naprej k nadaljnjemu izboljševanju za druge, ne pa za naše zamejske Slovence razpravljajo tako, da si ne morejo ustvariti enotne zveze, v kateri naj bi bila združena vsa slovenska kulturno-prosvetna društva ne glede na politično pripadnost.»

Na omenjenem sestanku je bilo tudi sklenjeno, da se bo pred občnim zborom vršil še en sestanek, ki naj bi razpravljajo o sklenjenem združitvi, do česar pa ni prišlo. Na tem sestanku bi se lahko odločilo o številu delegatov društev za današnji občni zbor, ker po našem ni bil zbran pravičen kriterij, če-mur pa ne ugovarjamo.

Prav je, da je Zveza razposlala svojim članicam tajniško poročilo v razpravo, da ga članice na svojih sejah proučijo in ugotovijo iste točke, o katerih naj bi se na občnem zboru razpravljalo. Na eni strani pozdravljamo to pobudo Zveze, smo na drugi strani ostali zapreženi, ko smo predčili to poročilo. Nikjer ni v njem kake pobude o prosvetnem delovanju, nikjer ni videti kakšnega posebnega truda odbora, nikjer opaziti kake skrbi o razmerah, v katerih so njene ednice, kjer ni ne sestankov, ne predavanj, zakaj ne delujejo društvene knjižnice, zakaj so širili pevski zbori in dramske družine. Nečudo, ko se ti negativni pojavi na občnih zbore Zveze ugo-

Nadaljevanje razprave zbora SPZ bomo objavili jutri

tavljali iskali so se vzroki za tako nedelavnost, kakor smo bili tudi vajeni, da so se delavna društva pohvalila. Priznanje gre Zvezi, da je v svojem poročilu priznala, da se odborniki niso sestajali na sejah. Kaj je čakala SPZ dve leti, da je šele sedaj spregovorila o tem dejstvu. Ali je bilo treba čakati dve leti, da se je povedala ta hiba, saj je na dani, da je vsaka javna organizacija dolžna povedati tistim, kateri so ji poverili zaupanje, da tega zaupanja ni vredno in da bi bilo nujno sestavo takega odbora zamenjati. Vsega tega v tem poročilu ni.

Veliko naših društev, teh narodnoobrambnih celic, med katerimi spada tudi naše društvo, je bolnih in tega dejstva ne more nihče zanikati. In če so celice bolne, je bolno tudi telo, ki ga sestavljajo. Kaj je Zveza v teh dveh letih, storila, da bi se tako stanje odpravilo.

Za Barkovlje ugotavljamo, da delujejo oziroma se udeležujejo trossmerna društva in vsa tri skupaj ne dajo od sebe dejavnosti za eno. Vzrokov je več, eden glavnih je pač brezbržnost in apatičnost naših ljudi, ki so se naveličali, biti lutke pri odločanju o svojih najosnovnejših zadevah preko nedostopnih predstavnikov. Domača inteligencija stoji ob strani, učitelstvo vrši samo in izključno svojo šolsko službo in se ne zaveda, da je usoda ljudstva povezana z njihovo usodo. Škrajni čas je, da bi se na-

SPZ prošnj, da se g. Ceju na kakšen način pomaga, saj skozi določeno letno dobo vzgaja in telesno usposablja okrog 30 otrok od 6. do 12. leta. Vprašanje rešujejo komisije in to že več kot tri mesece.

Obstaja tudi komisija za doraščajočo dečo. Ni nam znano, da bi se kdo od te komisije kdaj zanimal, kako se vzgajajo otroci v baletni šoli, kako se počutijo, pod kakšnimi razmerami učitelj uči itd. Čemu nam potem služijo komisije. Nekdo se naša društva uspešno in vestransko delovala, pa niso poznala komisij, danes v dobi komisij pa propadajo. Ne bi bilo bolje, da bi nepoznani ljudje, ki so člani teh komisij, posvetili raje svojo verno in delo društvom na terenu in ne se zapirali med štiri stene, od kod ne pride ničesar, kar bi občutila društva.

Edvin Švab

«Samo nekaj pojasnili k izjavljaju tov. Stanka Pertota, SPZ ni

Želim si pralni stroj,
ki bi opravi vse sam,
ki bi pral perfektno
kar koli...
ki bi bil zelo nežen
z mojim perilom
in ki bi trajal vse življenje!

zahtevam
mar
preveč?

ne, Vi zahtevate
novi 570 Zoppas!

Pojavil se je novi ZOPPAS 570, prvi nadvse avtomatičen, ki pere vse.

Nov po svoji liniji, tako eleganten in funkcionalen, najnovejši popolnosti in stopnji svojih storitev! Samo podjetje z izkušnjami, kakršne ima ZOPPAS, vam je moglo dati tak nadvse avtomatičen, nadvse natančen, nadvse moderen, skratka pralni stroj, ki pere nadvse!

Zoppas

17.30 Dnevnik - 17.45 Program za mladino - 18.45 Komorna glasba - 19.15 Poljudna znanost - 19.45 Sport in kronike - 20.30 Dnevnik - 21.00 Glasica: «Mačja šapa» - 22.00 De Bakay - kirurg srca - 23.00 Dnevnik.

II. kanal

18.00 Angleščina - 21.00 Dnevnik - 21.15 Italijani v Eritreji - 22.00 Varietjski spored.

Jug. televizija

18.05, 21.00, 23.00 Poročila - 18.10 Vaša križanka - oddaja za otroke - 18.55 Obzornik - 19.15 Koncert za noli mladi svet - 20.05 V pasti - sovjetski film - 21.30 Živet v miru - ital. celovečerni film.

